

Janusz Królikowski, David N. Bell

"Understanding Rancé. The Spirituality of the Abbot of La Trappe in Context", David N. Bell, Milano 2011 : [recenzja]

Hereditas Monasteriorum 3, 386-387

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Marco BARTOLI, *Vestigia Franciesci. Studi di Storia del Francescanesimo*,
Roma: Arcane Editrice, 2008, ss. 264

Marco Bartoli należy obecnie do najwybitniejszych znawców franciszkanizmu we Włoszech. Jego liczne publikacje w tej materii, cieszące się powszechnym uznaniem, są tego wymownym dowodem. Na język polski przetłumaczono książkę *Klara: pomiędzy milczeniem a pamięcią* (przeł. S. Klim, Wrocław: Wydawnictwo św. Antoniego, 2006, ss. 248).

Zebrane w prezentowanym tomie studia poświęcone są najwybitniejszym postaciom wczesnego franciszkanizmu: św. Franciszkowi z Asyżu, św. Antoniemu z Padwy, św. Elżbiecie z Turynii, św. Bonawenturze, Jacoponowi z Todi, Rajmundowi Lullo, św. Bernardynowi ze Sieny, św. Janowi Kapistranowi, św. Katarzynie Vigri. Mają one charakter hagiograficzny, jednak autor na tle dziejów prezentowanych postaci podejmuje szersze kwestie teologiczne i społeczne, np. kwestię kobiet w kontekście franciszkanizmu. Zwraca uwagę na duże znaczenie refleksji eklezjologicznej podejmowanej przez teologów franciszkańskich, na relację wczesnego franciszkanizmu do innych nurtów duchowych i religijnych, na pojawiające się konflikty duchowe i formułowane oczekiwania, zwłaszcza społeczne, a także podkreśla znaczenie spotkania z innymi religiami, które poniekąd profetycznie w nurcie franciszkańskim zaproponował Rajmund Lullo. W poszczególnych studiach wielokrotnie powraca kwestia ewolucji i dojrzewania obserwacji franciszkańskiej, a także konsolidowania się franciszkanizmu pod względem duchowym i eklezjalnym, na co wpływały zarówno pojawiające się problemy wewnętrzne, jak i oczekiwania społeczne. Szczególny wpływ na to dojrzewanie obserwacji mieli właśnie święci franciszkańscy.

Mimo że studia zebrane w książce M. Bartolego mają charakter okazjonalny, ponieważ powstawały jako wystąpienia w czasie rozmaitych konferencji naukowych, to jednak w całości na pewno stanowią one ważny wkład w badania nad wczesnym franciszkanizmem.

ks. Janusz KRÓLIKOWSKI
Wydział Teologiczny Sekcja w Tarnowie
Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

David N. BELL, *Understanding Rancé. The Spirituality of the Abbot of La Trappe in Context* (Cistercian Studies Series, 205), Cistercian Publications: Kalamazoo MI, 2005, ss. 371, oraz tłumaczenie włoskie: *Capire Rancé. La spiritualità dell'abate di La Trappe sullo sfondo del suo tempo*, Milano: Jaca Book, 2011, ss. 344

Wraz z upływem czasu Armand-Jean de Rancé ma tyłuż zwolenników, ilu przeciwników. Jego doświadczenie duchowe, jedyne w swoim rodzaju i żywe w jego kontynuatorach, jest przedmiotem ciągle nowych badań, które starają się uchwycić jego specyfikę duchową i eklezjalną oraz wyjaśnić powodzenie opata de Rancé oraz ożywione polemiki, jakie wywoływał¹. Książka

1 Por. A. J. KRAILSHEIMER, *Armand-Jean de Rancé, Abbot of La Trappe. His influence in the cloister and the world*, Oxford 1974; B. BARRET-KRIEGLER, *La querelle Mabillon-Rancé*, Paris 1992; J.-M. DE MONTREMY, *Rancé, le soleil noir*, Paris 2006.

prof. D. N. Bella, doświadczonego i wnikliwego historyka, przybliży jeszcze raz postać opata-reformatora, tym razem przede wszystkim pod kątem jego duchowości. Autor ponownie poddał wyjątkowo wnikliwej analizie źródła dotyczące bohatera książki, do których podszedł z należytą wrażliwością historyczną i zapalem intelektualnym. Przede wszystkim zaś dokonał wyważonej oceny opata de Rancé w kontekście jego czasów i wydarzeń, w które był zaangażowany (zwłaszcza w reformę życia zakonnego, która szczególnie leżała mu na sercu).

Przenikliwe studium ukazuje nam zatem postać opata de Rancé oraz atmosferę kulturową jego epoki; był on człowiekiem swojego czasu, ale zarazem odznaczał się profetyczną zdolnością dostrzegania tego, co będzie ważne za jakiś czas w duchowości i w Kościele. Wynikało to ponad wszelką wątpliwość z poważnie potraktowanego nawrócenia, które skłoniło go do zaproponowania jego zwolennikom wejścia na drogę głębokiej metamorfozy oraz wypracowania trwałych zasad, na których mogliby oprzeć swoje życie. De Rancé jawi się jako autor głębokich dzieł duchowych, a zarazem człowiek Kościoła, który doświadczeniu duchowemu stara się nadać odpowiedni kształt instytucjonalny – późniejszy Zakon Cystersów Ścisłej Obserwacji (trapiści). Owszem, te poszukiwania są naznaczone niejednokrotnie żywo pulsującą dialektycznością wewnętrzną i zewnętrzną, ale ostatecznie de Rancé zdołał zaproponować kierunek rozwoju monastycyzmu, który przetrwał próbę czasu i jawi się także dzisiaj jako nadzwyczaj aktualny i wymowny. Jego rozprawa *De la sainteté*, w której niejako skodyfikował swoje doświadczenie duchowe, stanowi jedno z najważniejszych pism cysterskich czasów nowożytnych oraz zajmuje bardzo ważne miejsce w dziejach duchowości.

Książka D. N. Bella jest właściwie długą biografią opata, którą autor dyskretnie komentuje w jej szerokich odniesieniach. Ten sposób postępowania badawczego pozwolił Bellowi uchwycić w sposób zrównoważony zasadnicze rysy duchowe i nastawienie eklezjalne niezwykle złożonej postaci opata de Rancé. W każdym razie pewne pozostaje twierdzenie, za zrównoważoną konkluzją D. N. Bella, że bez niego „świat, szczególnie świat monastyczny, byłby uboższy”.

ks. Janusz KRÓLIKOWSKI
Wydział Teologiczny Sekcja w Tarnowie
Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

Inos BIFFI, *La filosofia monastica: „sapere Gesù”* (Inos Biffi Opera Omnia;
Di Fronte e Attraverso, 859), Milano: Jaca Book, 2008, ss. 668

Inos Biffi należy do najwybitniejszych włoskich znawców i badaczy teologii średniowiecznej, której poświęcił wiele specjalistycznych studiów (szczególnie św. Tomaszowi z Akwinu) i stał się czołowym inspiratorem podejmowania dalszych badań w tej dziedzinie. Szczególny przedmiot jego zainteresowań badawczych dotyczących średniowiecza stanowi „teologia monastyczna”, głównie związana z kręgiem cystersów, najpierw z Bernardem z Clairvaux, a następnie także z innymi wybitnymi przedstawicielami tej tradycji teologicznej i duchowej.

Prezentowany tom zbiera jego studia poświęcone głównym tematom teologicznym i duchowym podejmowanym i twórczo rozwijanym w ramach teologii monastycznej. Pierwszorzędne znaczenie tych studiów polega na tym, że ilustrują one z wnikliwością teologiczną i znawstwem historycznym życie duchowe monastycyzmu średniowiecznego, którego najważniejszym świadectwem są teologia i twórczość literacka w ogóle. W artykułach pojawiają